

## 1. מבוא:

חברות מבצעות פעולות מודרניות כדבר שבשגרה. הפעולות הללו יכולות לגרום נזקים לצד שלישי, ולהיכנס תחת מטריית "דיני הנזיקין", ולכן, יש להבין כיצד מוגדרת החברה במסגרת דיני הנזיקין. ישנן שתי דעות לשאלה הנ"ל ולאופן בו יש להתייחס לחברה אשר עוברת עוולה נזיקית: גישה אחת טוענת כי יש להתייחס לחברה כשם שמתייחסים אל אדם. משמע, כפי שאדם גורם נזק לאדם אחר ומייעוטים לו פעולה נזיקית, כך יש לעשות גם לחברה אשר גורמת נזק לאחר, ואין להתייחס לחברה ולאדם בדין אחר. לחילופין, הדעה האחרת לעניין היא, כי בשל העובדה שלחברה אין חזות פיזית כשם שיש לאדם, ואין לה את היסוד הנפשי כשם שיש לאדם, הרי שלא ניתן לחייב אותה בגין הפרה של דיני הנזיקין.<sup>1</sup>

חברה מהווה אישיות משפטית נפרדת מזו של נושאי המשרה שבה. על אף האמור, כאשר נושא משרה עושה פעולה כזו או אחרת, מובן כי הוא עושה אותה בשם החברה.<sup>2</sup> חברה, בשל היותה אישיות משפטית נפרדת, נושאת באחריות נזיקית ובאחריות פלילית.

כאשר נושא משרה פועל בשמה של חברה, הוא יכול לבצע עוולה נזיקית ולגרום לצד שלישי נזק. השאלה היא האם צד ג' צריך לתבוע את החברה או לחילופין את נושא המשרה.

הוראות סעיף 54 (א) לחוק החברות קובעות:

**" אין בייחוס פעולה או כוונה של אורגן, לחברה, כדי לגרוע מהאחריות האישית שיחיד האורגן היו נושאים בה אילולא אותו ייחוס."**

מכאן, שבמצב דברים בו תוטל אחריות נזיקית על חברה בשל מעשיו של נושא משרה מטעמה, אין מניעה מלהטיל באותו המקרה גם אחריות נזיקית אישית על אותו נושא משרה. נעשית הפרדה בין הטלת האחריות על החברה לבין הטלת האחריות על נושא המשרה, וזאת כאמור, בשל אישיות משפטיות נפרדות.

ישנם שני מודלים בדבר האחריות האישית הנזיקית של נושאי משרה בחברה: המודל הראשון, הינו מודל אשר מטיל את האחריות הנזיקית על החברה בלבד. משמע, כאשר נושא משרה יבצע עוולה נזיקית בזמן שהוא פעל בשם החברה ולמטרות החברה, האחריות תוטל אך ורק על החברה. המודל הנוסף הוא, מודל בו תוטל אחריות אישית נזיקית על אותו נושא משרה אשר פעל בשמה ולמטרותיה:

**"מודל האחריות האישית הינו עקרון יסוד במשפטנו האזרחי..."<sup>3</sup>**

<sup>1</sup> אהרון ברק, מבחר כתבים ב (תש"ס), שער ד: דיני נזיקין- מעמד התאגיד בנזיקין, 1189. עמ' 1190-1189.

<sup>2</sup> סעיף 4 לחוק החברות, התשמ"ט-1999.

<sup>3</sup> ע"א 407/89 **צוק אור בע"מ נ' קאר סקיוויטי בע"מ**, מח (5) 661 (1994), פסקה 18 לפסק הדין.

בעבודתי זו אתחיל בהסבר קצר על מהי בכלל אחריות נזיקית ומהי עוולת הרשלנות, וזאת על מנת להבין בצורה הכללית את משמעות המונחים. לאחר מכן, אבהיר מי מוגדר נושא משרה בחברה ואבחן מהי האחריות הנזיקית המוטלת עליו, ככל שמוטלת כזו, ומהי המסגרת החוקית לכך. כפי שיפורט בהמשך החובות המוטלות על נושא משרה אינן נובעות רק מפקודת הנזיקין אלא גם מחוק החברות.

כאמור בסעיף 1 לחוק החברות, נושאי משרה בחברה שהינם הדירקטוריון, מנהל ומנכ"ל החברה, מהווים בעצם אורגנים של החברה ומכוח זאת, עליהם לתפעל את פנים החברה. בעוד שנושאי משרה אחרים, שהינם עובדי החברה כמוכר, פועלים כלפי חוץ מטעם החברה, כנציגי החברה כלפי חוץ, ועל כן הם כפופים לעקרונות דיני השליחות ולחובות אמון המוטלות עליהם.<sup>4</sup>

רשימת נושאי המשרה בחברה אינה רשימה סגורה, ולכן מצוין בהגדרה בסעיף 1 לחוק החברות "או בעל משרה אחרת שבה". אולם, אין המסקנה היא כי כל עובד יכול להיכנס תחת הגדרה של נושא משרה. תקנון החברה מגדיר בצורה ברורה ומפורשת מי הם אותם בעלי משרה חברה ומהו תפקידם.<sup>5</sup>

הבחינה המקובלת להגדרתו של נושא משרה, בודקת את המעשה שנעשה על ידי אותו נושא משרה, במסגרת מהלך עבודתו. משמע, האם אותו נושא משרה ביצע את עבודתו בהתאם להכשרתו ובהתאם למה שהוא מוסמך לעשות או שמא עשה פעולה שאינו מוסמך לעשותה, או לחילופין, ביצע את אותה פעולה באופן אסור.<sup>6</sup>

חברה פועלת באמצעות נושאי המשרה שלה, נושאי המשרה, האורגנים, הם אלה שמנהלים את החברה ולוקחים את ההחלטות בה. לא ניתן להתעלם מן העובדה כי נושאי המשרה מיישמים את המחשבות שלהם וההחלטות שלהם בחברה. הם ה"מוח" של החברה.<sup>7</sup>

---

<sup>4</sup> יוסף גרוס, **דירקטורים ונושאי משרה בחברה** (1989) שער שני: תפקיד הדירקטוריון 63. עמ' 175.

<sup>5</sup> ראה הערה 16 לעיל, עמ' 177.

<sup>6</sup> ראה הערה 1 לעיל, עמ' 1201.

<sup>7</sup> ראה הערה 1 לעיל, עמ' 1196.